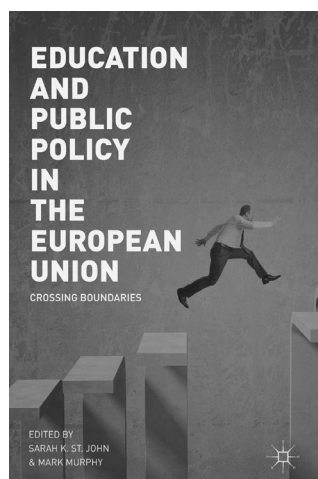

Sarah K. St. John i Mark Murphy (ur.)

Education and Public Policy in the European Union. Crossing boundaries

Cham, Palgrave Macmillan, Springer Nature Switzerland, 2019., 200 str.

U kontekstu internacionalizacije obrazovanja i posebice ključnog i nama bliskog okvira njegove europeizacije, urednici ove knjige Sarah K. St. John i Mark Murphy nastojali su kroz izabrane studije slučaja istražiti načine međusektorskog rada, osvjetljavajući posebice fundamentalno pitanje koje se postavlja u odnosu na to kako je obrazovna politika prilagođena potrebama odgovarajućih, ali u nekim slučajevima prilično udaljenih područja politike. Ili, kao što ističu u uvodu knjige, urednici i autori svojim priložima pokušavaju apelirati na stručnjake koji gledaju izvan granica svog područja kako bi shvatili da utjecaj obrazovanja može pomoći njihovom radu, s obzirom da obrazovanje nije punopravno područje kompetentnosti Europske unije, ali se može prepoznati kako prodire u brojna područja javne politike (str. 14). U tom smislu u sedam

prezentiranih studija prolazi se kroz aktivnosti i inicijative u području obrazovanja iz različitih područja nadležnosti Europske unije te upravo ističe razmjernost u kojem su obrazovanje i osposobljavanje ušli u kreiranje europske politike, još iz vremena Europske zajednice. Značaj obrazovanja predstavlja se u širokom kontekstu europskih integracija kroz područja politike koja su doživjela infiltraciju obrazovanja, kao što su migracije, zdravstvo, poljoprivreda, višejezičnost, mediji i komunikacije te okoliš. Takav pristup ujedno podsjeća i na neupitan značaj i ulogu obrazovanja i obrazovnih politika u izgradnji ujedinjene Europe te na relativno davno „upozorenje“ Vaclava Havela, koji je 1994. godine ustvrdio da „[b]iti Europljanin nije stvar rođenja nego obrazovanja“, kao i na tezu sociologa Johana Olsena (2002.), koji je procijenio da Europskoj uniji treba obrazovna potpora za razvijanje osjećaja pripadnosti i stvaranje emocionalne identifikacije među građanima Unije.

Nakon uvoda, u prvoj studiji pod naslovom „Praćenje korijena: podrijetlo i razvoj obrazovne politike Europske unije“ (*Tracing the Roots: The Origins and Evolution of European Union Education Policy*) autorica i urednica knjige Sarah K. St. John

identificira porijeklo i evoluciju obrazovne politike na europskoj razini. Na početku napominje kako do sedamdesetih godina prošlog stoljeća nije bilo formalne svijesti o pitanjima koja se odnose na obrazovanje unutar politika Europske zajednice, kao i da su ideje oko razvoja europskog prostora za obrazovanje bile odbačene u ranim fazama europskih integracija, koje su se više usredotočile na pretežno ekonomsku misiju. U ovom poglavlju autorica prezentira evoluciju obrazovanja, od njegovog viđenja kao centralnog u kulturnoj misiji poticanja europske svijesti do kolateralne komponente ekonomske misije integracija. Upravo je iz potonjeg razloga obrazovanje na razini te zajednice postalo sve vidljivije, kao područje koje je učinkovito prelazilo granice politike, od vremena početaka europskih integracija, i to kroz politike kulturne i ekonomske prirode (str. 43).

U drugom poglavlju, s naslovom „Gdje se migracija susreće s obrazovanjem: studija slučaja politika koje se odnose na mobilnost visoko kvalificiranih osoba“ (*Where Migration Meets Education: Case Study of Policies Referring to the Mobility of the Highly Skilled*), autorice Sona Kalantaryan i Justyna Salamońska bave se utjecajem slobodnog kretanja ljudi na pitanja koja se odnose na obrazovanje. Na primjeru programa Erasmus kao „uspješne priče“ povezuje se migracija s obrazovanjem u odnosu na namjeru poticanja ekonomije znanja i povećanje konkurentnosti, odnosno rasta u europskim gospodarstvima. Pri tome taj program drže primjerenim za analizu i raspravu zbog njegova kohezijskog karaktera, odnosno jedinstvenog potencijala koji studente postavlja u uloge značajnih aktera koji najviše povezuju Europsku uniju, s uključenih više od tri milijuna studenata iz 34 zemlje. Osim znanja, stavovi i vještine koje se razvijaju tim programom nadilaze formalno školovanje i svakako, prema mišljenju autorica, doprinose brzom širenju inovativnih obrazovnih platformi (*online* tečajevi) koje smanjuju troškove za sveučilišta, a nedostaju u kurikulumima (str. 64).

Autori Scott Greer i Ellen Kuhlmann u trećem poglavlju, pod naslovom „Politika zdravstva i obrazovanja: tržišta rada, kvalifikacije i borba iznad standarda“ (*Health and Education Policy: Labour Markets, Qualifications, and the Struggle over Standards*), istražuju isprepletenost između zdravlja i obrazovanja, naglašavajući obrazac unutarnjih tržišta i sličnih ekonomskih inicijativa koje se šire prema zdravstvenoj skrbi, što zauzvrat preoblikuje radnu snagu u zdravstvu kao i njihovo obrazovanje. U tom smislu identificiraju važnost politike zdravstvene stručne kvalifikacije i mobilnost zdravstvenog sustava u Europskoj uniji, a posebice u slučaju bolničarske službe. Ipak, osvrću se i na standardizaciju obrazovanja, koja je otvorila nove mogućnosti za studiranje u inozemstvu te stimulirala i „obrazovni turizam“, što izaziva dvojenja u svezi s nepostojanjem sustava monitoringa tog fenomena, npr. za studije medicine (str. 77). Jednako se brinu i oko nedostataka europske politike u odnosu na nedavne studije o profesionalnom razvoju medicinskih sestara u Hrvatskoj i Rumunjskoj. Kao što se moglo i očekivati, autori drže kako su najočitiji i najznačajniji učinci mobilnosti zdravstvenih djelatnika sve više „iscrpljivanje“ zdravstvenih sustava u zemljama članicama Istočne i Jugoistočne Europe. Takvi izazovi Uniji za razvojem radne snage u zdravstvu posljedica su činjenice da njezina politika djeluje, kako autori kažu, u „sektorskom silosu“, a prioritete se daju gospodarskim interesima u odnosu na zdravstvene i socijalne potrebe stanovništva (str. 79).

Četvrto poglavlje, autorice Carine Germond, s naslovom „Poljoprivreda s društvenim preokretom: strukovno obrazovanje i osposobljavanje u zajedničkoj poljoprivrednoj politici“ (*Agriculture with a Social Twist: Vocational Education and Training in the Common Agricultural Policy*) fokusirano je na europsku politiku u poljoprivredi, tzv. CAP (*Common Agricultural Policy*), u kojoj obrazovanje i izobrazba zauzimaju važne uloge. To se posebice odnosi na učinke strukturalnih izazova koji su se događali između šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća. Autorica u tom kontekstu procjenjuje ulogu obrazovanja i izobrazbe u društvenim transformacijama koje su iskusili poljoprivredni sektori, a kada je zabilježeno naglašeno uključivanje obrazovanja i strukovnog obrazovanja u poljoprivrednu politiku. Takva je orijentacija ostala do danas, s napomenom kako je CAP među najistraživanijim zajedničkim politikama Europske unije, a važnost tog obrazovanja i izobrazbe potvrđuje i istaknuti citat iz Europskog parlamenta (2017.) koji autorica navodi na početku poglavlja. U njemu se, između ostalog, ističe kako poljoprivredni sektor treba biti privlačan novim generacijama poljoprivrednika s nužnim vještinama za život u izazovnom kontekstu (str. 89).

Reverdito Guido i Sarah K. St. John autori su petog poglavlja, pod naslovom „Prekidanje jezičnih barijera: slobodno kretanje i učenje jezika u Europskoj zajednici“ (*Breaking the Language Barriers: Free Movement and Language Learning in the European Community*), u kojem istražuju utjecaj slobodnog kretanja ljudi i radnika na obrazovanje iz perspektive učenja jezika. Radi se o kontekstualiziranju te pojave u odnosu na odredbe Europske zajednice za integraciju radnika i njihovih obitelji u gostujućim zemljama kroz učenje jezika te zemlje (*Common European Framework for Reference for Languages, Learning Teaching and Assessment – CEFR*). Kreiranju te odredbe prethodio je dug put od pedesetih godina prošlog stoljeća, a važno je istaknuti da je ona proizvela i niz drugih inicijativa i odredbi koje su promicale višjezičnost i plurikulturalizam, kao i rast javne svijesti o ulozi koju igra jezik u stvaranju mogućeg europskog identiteta (str. 131). Tako se, kako napominju autori, podržava i europska jezična raznolikost (str. 142).

O specifičnom području europske politike koje se odnosi na izazove digitalnih medija u obrazovanju raspravljaju Cristina Costa i Mark Murphy u šestom poglavlju s naslovom „Politike EU-a o digitalnim medijima i obrazovanju: izazov digitalne agende za Europu“ (*EU Digital Media Policies and Education: The Challenge of a Digital Agenda for Europe*). Na početku ističu kako su mediji i komunikacijske prakse od ključne važnosti za ostvarenje europskog društva znanja, koje uspijeva biti kompetitivno s ciljem da bude i inkluzivno (str. 149). U studiji istražuju tri prioriteta u okviru strateškog okvira i2020: stvaranje agende jedinstvenog europskog informacijskog prostora, promocija inovacija i ulaganje u istraživanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija i postizanje uključivog europskog informacijskog i medijskog društva. S tim u vezi ispituju sučelje za obrazovnu/komunikacijsku politiku u odnosu na formalne inicijative za digitalno obrazovanje u državama članicama, kao što su Irska, Velika Britanija i Portugal. Posebno se osvrću na izazove s kojima se suočavaju europske zemlje koje ciljaju na ponovno uspostavljanje suverenosti nacionalnih obrazovnih programa. Nakon izlaganja kratke perspektive medijskih i komunikacijskih praksi u Europskoj uniji Costa i Murphy posebno analiziraju strateški okvir za

europsko gospodarstvo znanja, započet Lisabonskom strategijom iz 2000. godine te pokušaj stvaranja europskog informacijskog društva sa strategijama i2010, Europa 2020 i i2020. Sve je navedeno doprinijelo da je suočavanjem s trenutnim i novim digitalnim inovacijama, u posljednjim dvama desetljećima, upravo prepoznata važna uloga obrazovanja u transformiranju europske ekonomije, odnosno povezanost obrazovnih mogućnosti s razvojem društva temeljenog na znanju (str. 159).

Posljednje poglavlje knjige posvećeno je poveznici politike o okolišu i obrazovanja, pod naslovom „Podizanje dugoročne svijesti: politika EU-a o okolišu i obrazovanje“ (*Raising Long-Term Awareness: EU Environmental Policy and Education*), tj. obrazovanju za okoliš, autoricâ Mirelle Sarti i Sarah K. St. John. Kroz analizu pet empirijskih studija provedenih od edukatora u školama i udruženjima tijekom 15 godina, autorice opisuju vježbe praktične implementacije s ciljem povećavanja ekološke svijesti u školama i visokom obrazovanju te analiziraju učinke tih vježbi na promidžbu dugoročne svijesti i pro-okolišnog ponašanja. S obzirom na uočena postignuta viša znanja i svijesti kod sudionika projekta, ističe se važnost razvijanja metodoloških pristupa u obrazovanju za okoliš. Posebice zbog saznanja kako i ta obrazovna perspektiva podupire europsku politiku za okoliš, u kojoj je važno poticati osjećaj europske solidarnosti prema zaštiti okoliša i tražiti rješenja za probleme s kojima se okoliš suočava globalno, a ne samo na lokalnoj i nacionalnoj razini (str. 180).

U „Zaključku“ urednici izdvajaju poruku svih studija, a koja se odnosi na osjećaj da je obrazovanje „ljepilo politike“ koje može pomoći u povezivanju različitih političkih područja i ispuniti obećanje o implementaciji tih politika (str. 183). U tom smislu ističu kao primjer slučaj migracija, gdje su potrebe povezane s mobilnošću sveučilišnog osoblja i studenata u mnogim slučajevima neizbježno ovisne o politikama koje omogućuju jednaku vrijednost studijskih programa i priznavanje obrazovnih kvalifikacija. Osim toga ovaj izbor rasprava i studija potvrđuje opće poznatu činjenicu da Europska unija nema jedinstvene obrazovne politike, već se radi o prostoru političkog procesa koji sugerira fleksibilnost i suradnju, ali se ovdje pokazuje i mogućnost međusobnog djelovanja obrazovanja i drugih oblika javne politike. Tako je neupitan ne samo utjecaj obrazovanja u gotovo svim političkim područjima nego i njegov značaj za europsku integraciju u cjelini, kako u jednom prikazu u knjizi ističe Xavier Prats Monné, sadašnji generalni direktor Uprave za zdravlje i sigurnost hrane Europske komisije, a ranije Uprave za obrazovanje i kulturu.

Ivanka Buzov

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu